

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка
НАПН України

Л.І.Прохоренко
Схвалено Вченою радою Інституту
(протокол № 10 від «15» грудня 2022 р.)

Спеціальність 053 Психологія / 016 Спеціальна освіта
Освітня програма Спеціальна психологія / Спеціальна педагогіка
Ступінь Доктор філософії

Шифр дисципліни ВД13

Назва дисципліни

Логопсихологія

Навчальний рік 2022-2023

Кількість кредитів ЄКТС (годин) 1 кредит (30 годин)

Статус Вибіркова дисципліна

Короткий опис дисципліни

Курс має на меті забезпечити ефективну реалізацію логодіагностичної та логокорекційної діяльності у професійній та застосування у власній науковій діяльності.

Ми розглянемо:

- особливості психо-мовленнєвого розвитку дітей з особливими мовленнєвими потребами;
- як диференціювати основні мовленнєві розлади;
- процедуру визначення адекватних засобів психологічної допомоги та логопедичного впливу на осіб із різними мовленнєвими порушеннями; та ін.

Пререквізити

«Психолінгвістичні основи діагностики та корекції порушень усного та писемного мовлення», «Психолінгвістичні основи діагностики та корекції дислексії у осіб з ТПМ», «Психолінгвістичні основи діагностики та корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку», «Сучасні освітні технології для дітей з особливими освітніми потребами», «Практикум з нейропсихологічної діагностики»

Робоча програма навчальної дисципліни
ВД13 Логопсихологія

Викладач	Рібцун Юлія Валентинівна
Контакти	Тел. +380674213059 Email logojuli@i.ua
Час для консультацій	Середа та четвер, 14:00-15:00

Мета курсу - Педагогічна підтримка оволодіння аспірантами системою знань про психологію осіб з особливими мовленнєвими потребами, науково-теоретичні засади спеціальної та логопсихології, удосконалення знань та умінь щодо здійснення корекційної функції професійної діяльності корекційного педагога.

Завдання курсу

1. Набуття аспірантами знань щодо закономірностей формування мовленнєвих умінь та навичок за умов типового та атипового розвитку
2. Опанування аспірантами вміннями визначати адекватні засоби психологічної допомоги та логопедичного впливу на осіб із розладами мовлення, презентувати отримані результати.
3. Оволодіння аспірантами навичками визначати та впроваджувати основні етапи послідовної логопсиходіагностичної та логокорекційної роботи у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Загальні компетентності

ЗК3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
ЗК4	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
ЗК5	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК-6	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
ЗК-10	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові) компетентності

СК3	Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.
СК5	Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.
СК7	Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.
СК8	Готовність до діагностико-консультативної діяльності.
СК10	Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.
СК13	Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.
СК17	Здатність самостійно освоювати нові науково-педагогічні, корекційні, ергономічні та оздоровчі теорії та технології; забезпечувати фізичний розвиток, корекцію, реабілітацію і зміцнення здоров'я осіб з особливими освітніми потребами на засадах педагогічної інноватики.

Програмні результати навчання

ПРН 2	Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.
ПРН 3	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.
ПРН 6	Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими мовленнєвими потребами з урахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.
ПРН 8	Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.
ПРН 11	Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.
ПРН 12	Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.
ПРН 14	Володіти методиками сприяння соціальної адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.
ПРН 15	Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

Програма дисципліни	
Тема 1	Теоретичні засади логопсихології
1.1	Концептуальні основи та принципи логопсихології
1.2	Історичні аспекти становлення логопсихології
1.3	Загальна характеристика порушень психо-мовленнєвого розвитку
Тема 2	Особливості психічного розвитку осіб із важкими порушеннями мовлення
2.1	Характеристика пізнавальної сфери дітей з особливими мовленнєвими потребами
2.2	Особливості особистості дітей з розладами мовлення
2.3	Специфіка різних видів діяльності дітей з особливими мовленнєвими потребами
Тема 3	Логодіагностика та логокорекція в системі комплексного психолого-педагогічного впливу
3.1	Шкільна та дошкільна логопсиходіагностика
3.2	Психоконсультування дітей з особливими мовленнєвими потребами
3.3	Логокомпенсація та логокорекція дітей з розладами мовлення

План					
Семестр, тиждень, заняття (дата)	Тема, план заняття	Аудиторні заняття		Самостійна робота	
		Форма	Год.	Завдання	Год.
Семестр 1 Тиждень 1	Теоретичні засади логопсихології: минулий досвід і сучасні виклики			1. Концепція мовлення як базової вищої психічної функції (психолінгвістичний, логопсихосинергетичний, нейропсихологічний підходи)	5
Заняття 1	Предмет, мета, завдання логопсихології. Концептуальні основи та наукові принципи	лекція	1	2. Психологічне консультування дітей з мовленнєвими розладами (з власного досвіду)	2
Заняття 2	Історичний аспект становлення логопсихології	лекція	1	3. Карта психологічної підтримки дітей з особливими мовленнєвими потребами.	2
Заняття 3	Загальна характеристика порушень психо-мовленнєвого розвитку	лекція	1		
Тиждень 2	Особливості психічного розвитку дітей з первинними мовленнєвими розладами				
Заняття 4	Специфіка стану сформованості вищих психічних функцій дітей з особливими мовленнєвими потребами	лекція	1		
Заняття 5	Особливості емоційно-вольової та особистісної сфери дітей з розладами мовлення	лекція	1		
Заняття 6	Характеристика провідних видів діяльності дітей з особливими мовленнєвими потребами	практичне	4		
Тиждень 3	Логодіагностика та логокорекція в системі комплексного психолого-педагогічного впливу				
Заняття 7	Структура логодіагностики та змістові аспекти логокорекційної роботи з дітьми з первинними мовленнєвими розладами	практичне	5		
Заняття 8	Залік	тестування	1		

Індивідуальні завдання та підсумковий контроль

Завдання	Особливості виконання та вимоги
1. Психоконсультування як вид психологічної допомоги дітям з особливими мовленнєвими потребами	Роздуми, міркування, есе, таблиці, рисунки, діаграми, порівняльний аналіз, міні літературно-науковий твір тощо Обсяг – 5 стор. Критерій оцінювання – індивідуальність
2. Основні напрями психологічної допомоги дітям з первинними розладами мовлення	
3. Основні принципи психологічної та логопедичної корекції	
4. Складання карт логодіагностичного вивчення дітей з особливими мовленнєвими потребами	
Підсумковий контроль (тест)	Тест за програмою дисципліни

Оцінювання навчальних досягнень

Вид роботи	%
Відвідування аудиторних занять	20
Відповіді на запитання під час аудиторних занять	13
Індивідуальне завдання 1	15
Індивідуальне завдання 2	15
Самостійна робота	20
Підсумковий контроль (тест)	17
Всього	100

Шкали оцінювання

Бальна	ECTS	Національна	Заліків
90-100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	зараховано
70-79	C	добре	зараховано
66-69	D	задовільно	зараховано
60-65	E	достатньо	зараховано
35-59	FX	незадовільно – з можливістю повторного виконання завдань	не зараховано – з можливістю повторного виконання завдань
0-34	F	незадовільно – з повторним вивченням дисципліни	не зараховано – з повторним вивченням дисципліни

Додаткові бали	
Вид роботи та вимоги	Бал за стобальною шкалою
Творча робота «Нетрадиційні прийоми логокомпенсації у комплексній психолого-педагогічній роботі з дітьми з особливими мовленнєвими потребами» (наукова, експериментальна, креативна проектна діяльність) – презентація, опис, стендова доповідь, комікс, макет, модель тощо	10

Основна (обов'язкова) література

1. Конопляста С. Ю., Сак. Т. В. Логопсихологія : навч. посіб. К. : Знання, 2010. 293 с.
2. Ленів З. П. Діагностика усного мовлення старших дошкільників засобами арт-терапії : навч.-метод. посіб. К.: Спадщина, 2011. 64 с.
3. Логопедія : підручник. За ред. М. К. Шеремет. Вид. 5-те. К: Видавничий Дім «Слово», 2018. 856 с.
4. Логопсихологія: курс лекцій : навч. посіб. 3-тє вид., виправл. і доповн. Мартиненко І. В. К: ДІА, 2019. 120 с.
5. Мартиненко І. В. Комунікативний тренінг для дошкільників з порушеннями мовлення : навч.-метод. посіб. Харків: Видавництво «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 12 с.
6. Пахомова Н. Г. Діагностика мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з дизартрією до навчання в школі : навч.-метод. посіб. Вид. 2-ге, доповн. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2009. 107 с.

Додаткова література та інші джерела інформації

1. Базима Н. В., Качуровська О. Б., Коломієць Ю. В., Мартиненко, І.В. Дитина з труднощами в навчанні в інклюзивному класі : навч.-метод. посіб. За ред. І. В. Мартиненко, М. К. Шеремет. К. : ДІА. 2019. 148 с.
2. Калмикова Л. О. Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностико-розвивальний комплекс : навч.-метод. посіб. К.: Видавничий Дім «Слово», 2016. 384 с.
3. Ленів З. П., Призванська Р. А. Ресурсність музикотерапії в психокорекції дітей із особливими потребами. «Простір арттерапії: ресурси зцілення» : матеріали XI Міжнар. міждисциплінарної наук.-практ. конф. Київ, 2014. С.151-153.
4. Неврологічні основи логопедії. За ред. Шеремет М. К., Боряк О. В. Суми: ФОП Цьома С. П., 2016. 252 с.
5. Логопедія : підр. для вищої школи. За ред. М. К. Шеремет. К.: «Слово», 2010. 376 с.
6. Тарасун В. В. Основи теорії і практики логодидактики : підручник для вищих навчальних закладів. Київ: «Каравела», 2017. 326 с.

Методи навчання

пояснювально-ілюстративні методи, проблемного викладу, частково пошукові, дослідницькі (відповідно до класифікації за типом пізнавальної діяльності І. Лернер)

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Методичним забезпеченням є авторські матеріали, розроблені викладачем:

1. Конспекти лекцій.
2. Презентаційні матеріали до теоретичного викладу матеріалу.
3. Методичні вказівки та рекомендації.
4. Індивідуальні завдання.
5. Кейс ситуаційних завдань.

Поведінка на курсі

Заважає / не заважає іншим учасникам освітнього процесу

Інформація про викладача

Рібцун Юлія Валентинівна – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу логопедії Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України; спеціальність 13.00.03 – корекційна педагогіка (2010)

Основні публікації з тематики дисципліни

1. Рібцун Ю. В. Формування міжпівкульної взаємодії у дітей із заїканням // *Interdisciplinary research: scientific horizons and perspectives: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the III International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 2), May 6, 2022. Vilnius, Republic of Lithuania: European Scientific Platform. С. 121-125*
2. Рібцун Ю. В. Використання логопсихосинергетичного підходу у задоволенні особливих мовленнєвих потреб // *Věda a perspektivy. – № 1(8) – 2022. – С. 164-175.*
Рібцун Ю. В. Роль сукцесивних і симультанних факторів у психомовленнєвому розвитку дітей // *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матер. ХІХ Міжн. наук.-практ. конф. / за ред. І. В. Жукової, Є. О. Романенка. – Вільнюс : ГО «ВАДНД», 2022. – С. 280-284.*
3. Рібцун Ю. В. Варіативність у визначенні освітніх труднощів у дітей з порушеннями темпо-ритмічної складової мовлення // *Традиції та новачі у сфері педагогіки та психології : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (4-5 лют., м. Київ). – К. : Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2022. – С. 163-167.*
4. Рібцун Ю. В. Освітній курс на євроінтеграцію: рівні підтримки дітей з порушеннями темпо-ритмічної складової мовлення // *Сучасні тенденції розвитку науки та освіти в умовах євроінтеграції : тези доповідей і статей учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (29-30 березня 2022 р., м. Вінниця). – Вінниця : Вінницький кооперативний інститут, 2022. – С. 95-98*
5. Рібцун Ю. В. Ширшає коло друзів. Рівні права, рівні можливості, кроки до успіху. – К : ТОВ «Поліпринт», 2021. – 64 с.
6. Brushnevskaya, I., Ribtsun, J., Stasiuk, L., Ilina, N., Vasylehko, I., & Kolodiazna, V. // *Psycholinguistic Preconditions of Speech Formation of Children with General Speech Retardation. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 2021. – 12(4). – P. 263-277.*
7. Рібцун Ю. В. Психолого-педагогічний супровід дітей із заїканням // *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: А. В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. – Т. 2. – Вип. 79. – Запоріжжя : КПУ, 2021. – С. 72-76.*
8. Рібцун Ю. В. До питання таксономії логопсиходіагностичних методів // *Особлива дитина: навчання та виховання. – 2021. – № 2 (102). – С. 31-38*
9. Рібцун, Ю. В. Вивчення практичних функцій молодших школярів з особливими мовленнєвими потребами // *Особлива дитина: навчання і виховання. – 2021. – № 3 (103). – С. 49-55; № 4 (104). – С. 28–45 (продовження).*
10. Рібцун Ю. В. Дитячий апперцептивний тест у комплексній логопсиходіагностиці темпоритмічних розладів // *Діти з особливими потребами: від рівних прав – до рівних можливостей (матеріали VII Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології). – К. : Симоненко О. І., 2021. – С. 155-159.*
11. Рібцун Ю. В. Комунікативний компонент мовленнєвої діяльності у дітей: діагностичний комплекс : навч.-метод. посіб. для роботи з дітьми із порушеннями мовлення / І. М. Брушневська, Ю. В. Рібцун. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2020. – 124 с. : іл. – Бібліогр.: С. 119-122
12. Рібцун Ю. В. Розвиток голосової функції у дітей з темпо-ритмічними порушеннями мовлення. *Наукові інновації та передові технології. 2023. № 1(15). С. 422-432. URL:*

<https://lib.iitta.gov.ua/733848>

13. Рібцун Ю. В. Рівні підтримки дітей із темпо-ритмічними порушеннями мовлення: змістові аспекти. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2023. № 24 (лютий, 2023). С. 582-589. URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/issue/view/17.02.2023/12>; <https://lib.iitta.gov.ua/734326>

Зворотній зв'язок

(067) 421-30-59

logojuli@i.ua

Інше

www.logoped.in.ua

Затверджено

Протокол № 6__ від _12 / 08 / 2022 р.

Розробник програми

В.о. завідувача відділу

(Ю. В. Рібцун)

(В. М. Льяна)